

Колективне вбивство

Вікторія Котенок

«Убити чи любити» за п'єсою «Вісім жінок»

Робера Тома

Режисерка Марія Лук'янова

Художник Володимир Карашевський

Художниця костюмів Юлія Заулична

Музичне оформлення Олесі Стефаник

У ролях: Габі – Ірма Вітовська, Сюзон – Катерина

Варченко, Огюстін – Ліліана Ребрик, Катрін –

Поліна Снісаренко, Бабуся – Наталія Кленіна,

П'єретта – Вікторія Авдєєнко, Шанель – Анастасія

Євтушенко, Луїза – Анастасія Блажчук

Київський Молодий театр. Прем'єра –

30 листопада 2019 року

Сцена з вистави «Убити чи любити» за п'єсою «Вісім жінок»

Робера Тома. Режисерка Марія Лук'янова. Київський Молодий театр.

Фото Олексія Товпигу.

Француз Робер Тома в дитинстві мріяв про акторську кар'єру, та прославився як драматург. І не дивно, адже ще підлітком він прочитав усі п'єси, опубліковані французькою мовою з 1900 року. За творами Тома здійснено чимало театральних постановок, екранізовано фільмів. Зокрема, однією з найпопулярніших є його дебютна п'єса «Вісім жінок», за яку він отримав літературну премію *Prix du Quai des Orfèvres* у номінації «Найкраща п'єса 1961 року». Вперше її поставили в театрі «Едуард VII» у Парижі (1961), а найвідомішою екранізацією є однойменна стрічка Франсуа Озона (2002) з участю відомих французьких акторок Катрін Ден'єв, Фанні Ардан та Еммануель Беар.

В українських театрах ця комедія теж має успіх: її ставили в багатьох містах. Минулого сезону вона з'явилася і в Київському Молодому театрі під назвою «Убити чи любити». Поставила її молода режисерка Марія Лук'янова, лауреатка «Київської пекторалі» (2019).

Трьома китами вистави «Убити чи любити» є детективно-комедійний сюжет твору, костюми та гра виконавців, адже задіяно зірковий склад акторок: Ірма Вітовська, Наталія Кленіна, Вікторія Авдєєнко, Ліліана Ребрик, а також молодь – Анастасія Євтушенко, Поліна Снісаренко, Анастасія Блажчук, Катерина Варченко.

П'єса «Вісім жінок» схожа на «Мишоловку» королеви детективу Агати Крісті: в будинку скоєно злочин, персонажі розуміють, що вбивця – хтось із присутніх, і намагаються його вирахувати; а ще за вікном лютує заметіль, дім міститися в глушині, телефонний шнур перерізаний, тож герої не можуть ні на допомогу покликати, ні покинути будинок. Автори майстерно тримають інтригу, перекидаючи провину то на одну, то на іншу особу, присутню в домі. Час в обох творах приблизно той самий – середина ХХ століття; події відбуваються у вітальні приватного будинку, в Тома – французького, в Крісті – лондонського передмістя. Суттєвою відмінністю є те, що у французького

драматурга дійові особи – самі лише жінки, яких об'єднує за сюжетом один чоловік – господар дому Марсель. Він так і не з'являється, оскільки його з ножом у спині у власній кімнаті знаходять майже на початку історії. Як у «Мишоловці», так і у «Вісьмох жінках» абсолютно несподівана розв'язка подій: але в першій убивцю таки затримують, а в другій з'ясовується, що ніякого вбивства не було.

У виставі Молодого театру час виражено в костюмах героїнь: тканини, кольори, фасон, аксесуари моди Франції 1950–60х рр. Завдяки чому кожна з жінок особлива і неповторна, наче квітка. Невипадково Франсуа Озон у своїй екранізації порівнював героїнь саме з квітами: на початку фільму ще в титрах разом з ім'ям героїні та прізвиськом акторки зображено певну квітку, що підкреслює її характер. Так само Юлія Заулична кольором і кроєм убрання увиразнила натуру кожної жінки.

Дружина Марселя Габі – в оксамитовій смарагдовій сукні, поверх якої накидає то чорне, то яскраво-червоне хутро. Ірма Вітовська у цій ролі, наче троянда, – вишукана, спокуслива, жінка, що знає собі ціну. У неї є все для щастя – чоловік, діти, родина, будинок, машина, достаток, тому вона собі ні в чому не відмовляє. У Габі і Марселя є дві зовсім різні за зовнішністю та характером доньки – Сюзон і Катрін. Катерина Варченко в ролі Сюзон – ніжна й вишукана, як камелія (легка пишна сукня, жакет і берет червоногогарячого кольору), сповнена життєвої енергії, радості й оптимізму. Дівчина навчається в Лондоні і на канікули приїжджає навідати сім'ю. Катрін Поліни Снісаренко – проста, неперемінлива, немов кульбаба: вона надає перевагу зручним штанам і шортам, хаотичній кучерявій зачісці, трохи грубуватій манері поведінки, читання детективних книг. Її вихованням незадоволені всі жінки в домі, та вона не зважає на це. Адже кульбаба є символом свободи, легкості, щирості. Дівчина мріє про 16-річчя, яке дасть їй волю робити те, що хочеться.

Бабуся Сюзон і Катрін (мати Габі) у виконанні Наталі Кленіної, ніби півонія (піджак і спідниця багряного кольору), яка вважається символом мудрості, сімейного щастя і удачі. У старенької є велика родина, її прихистив чоловік Габі у своєму будинку, у неї дві чудові доньки і дві онуки. Що ще, здавалося б, потрібно для спокійної старості... Та її турбує особисте життя другої її доньки, Огюстін, яке не склалося. Тому до неї мати відчуває особливий жаль і співчуття. Лілія Ребрик у ролі Огюстін, ніби підсніжник, який забув розпуститися весною і з'явився на світ восени (сукня світло-зеленого кольору, зверху картатий жакет). Через це «запізнення» жінка завжди всіма незадоволена, страшенно занудлива і вимагає до себе уваги.

У домі Марселя працюють дві покоївки – Шанель і Луїза. Вони в стриманих темних картатих сукнях. Шанель Анастасії Євтушенко – наче ірис, який є символом миру і домашнього затишку. Жінка служить у будинку вже п'ятнадцять років і, мов власну сім'ю, щиро любить усіх. Луїза Анастасії Блажчук працює тут лише два роки, молода, хитра і гостра на язик. Вона не збирається надовго тут затримуватися. З-під робочої сукні виглядає нижня червона спідниця, а на голові – обруч із червоних квітів, тому вона схожа на польовий мак, який є символом краси, молодості й чарівності.

Восьмою жінкою є сестра Марселя – П'єретта, але через конфлікт із Габі вона ніколи не приходить до них у гості. Жінка з'являється в домі лише після дзвінка, який повідомив про смерть її брата. П'єретта, як і Огюстін, теж засиділась у дівках; про її життя мало що відомо присутнім. Героїня у чорній сукні та шубці з хутра. Вікторія Авдеєнко у цій ролі – ніби чорна орхідея, яка вважається найбільш вишуканою і таємничою квіткою.

Коли Луїза виявляє господаря з ножом у спині та в крижавій калюжі, жінки починають власне слідство, протягом якого починають розкривати таємниці одна одної. Маски «квітів-красунь» спадають, бо всередині майже кожної героїні сидить... плющ (в'юнкий, повзучий чагарник, який є символом потаємних любовних утіх). У Габі і П'єретти – коханець один на двох, а від Марселя їм потрібні лише гроші і спадок. Так само лише гроші цікавлять бабусю, яка у своїй подушці ховає коштовні акції, а усім розказує про їхнє викрадення. Луїза постійно зваблює Марселя (очевидно, аби посісти місце дружини чи хоча б коханки), а Шанель часто розважалася з П'єреттою грою в карти на роздязання. Сюзон зацікавлена, щоб батько включив її з дитиною, яку вона носить під серцем, у заповіт.

Усі жінки вночі перед вбивством по черзі заходили до Марселя, вимагаючи грошей або любовних утіх. І стає очевидним, що жодна з них його щиро не любила. Жодна, окрім Катрін. Вона єдина не прикидалася, а справді любила батька. Донька сховалася і стала свідком тої жахливої ночі. Тому під ранок і запропонувала татові влаштувати перевірку на щирість-чесність – інсценізувати його вбивство. Але Катрін не знала, скільки зради, ненависті і користолобства приховують від Марселя близькі йому

Ірма Вітовська та Вікторія Авдеєнко у виставі «Убити чи любити». Фото Олексія Товпиги.

жінки. Тому, придумавши гру-випробування, не змогла прорахувати його реакцію на правду.

Кажуть, від любові до ненависті один крок. Творці вистави «Убити чи любити» запевняють, що нелюбов'ю можна вбити людину. Якщо не фізично, то психологічно. Адже після почутого за дверима своєї кімнати, Марсель у відчай наклав на себе руки... Жінки вчинили незумисне колективне вбивство, до якого причетною стала і любляча донька Катрін. Фінал історії справді несподіваний. У детективі Робера Тома мають місце й ліричні, й комічні, й драматичні, й еротичні моменти, тож для кожної акторки у виставі є чудова пожива для фантазії і гри, чим вони вдало скористалися.

Єдине чого забракло виконавицям та їхнім героїням, то це цікавого «квітника» (читай – режисерської і художньої концепції), в якому вони відчували би себе комфортно і могли максимально розкритися. Художнє оформлення вистави досить умовне: білі порожні стіни величезної вітальні (без вікон), троє дверей, що ведуть до інших кімнат будинку, на авансцені – довгий подіум-диван-стіл з чорним кошлатим покриттям, позаду праворуч – ще один диван трохи меншого розміру, ліворуч – стара радіола (вмикалася один раз) і стіл-бар з алкогольними напоями. Події відбуваються напередодні Різдва, тож у кімнаті стоїть (а точніше, висить, ніби величезна барвиста люстра) прикрашена ялинка.

Чорно-білий необжитий простір більше нагадує задушливу теплицю, ніж родинну «вазу». Хоча, можливо, таким оформленням художник прагнув підкреслити, що для жінок будинок не є чимось близьким-дорогим серцю, а навпаки – вони відчують до нього та його співмешканців холод і байдужість. Однак така умовність і обмеженість сценографії не принесла користі для акторок, які не могли знайти для своїх героїнь пугаючої справи, окрім того, щоб пити чай-каву-спиртне і сидіти-лежати-походжати по диванах. Так само досить шпалерним є музичне оформлення вистави. Втім, «Убити чи любити» однозначно припадає до смаку тим, хто любить захопливі детективні історії або хоче побачити в одній виставі аж вісім неймовірно красивих і талановитих акторок Молодого театру та дістати насолоду від їхньої гри.